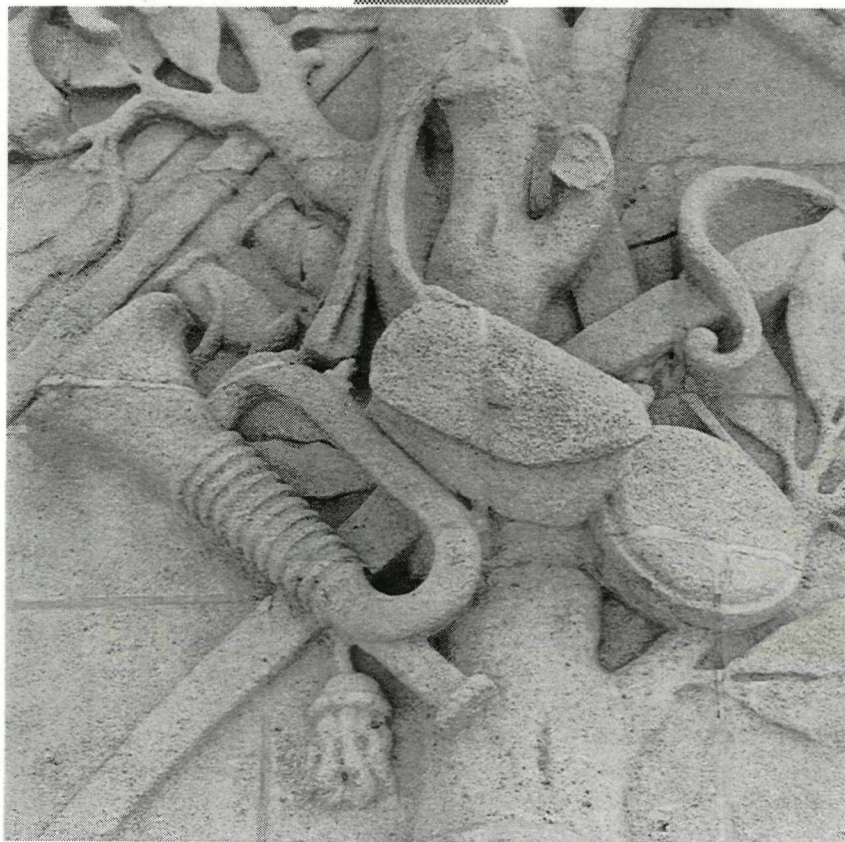

Regie der Gebouwen

Koksijde-Wulpen

**Monument voor
de militaire slachtoffers van
de 4de Legerafdeling en
Baron A.E. Michel
du Faing d'Algremont (W.O. I)**

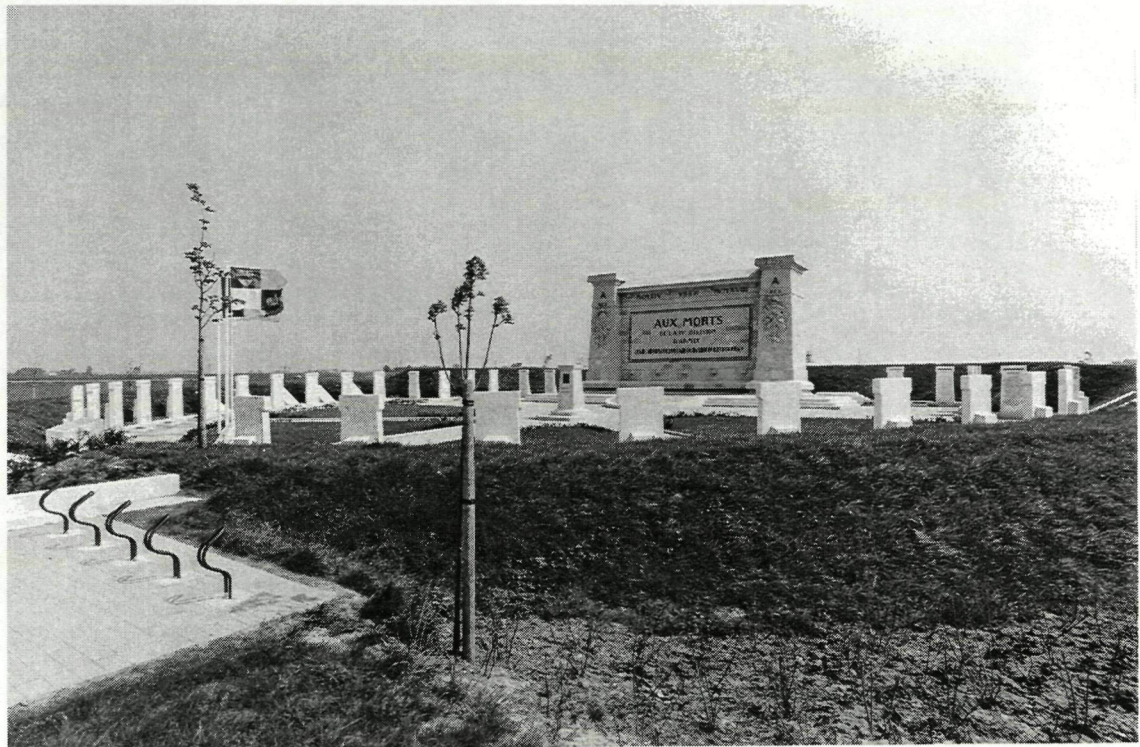

Regie der Gebouwen

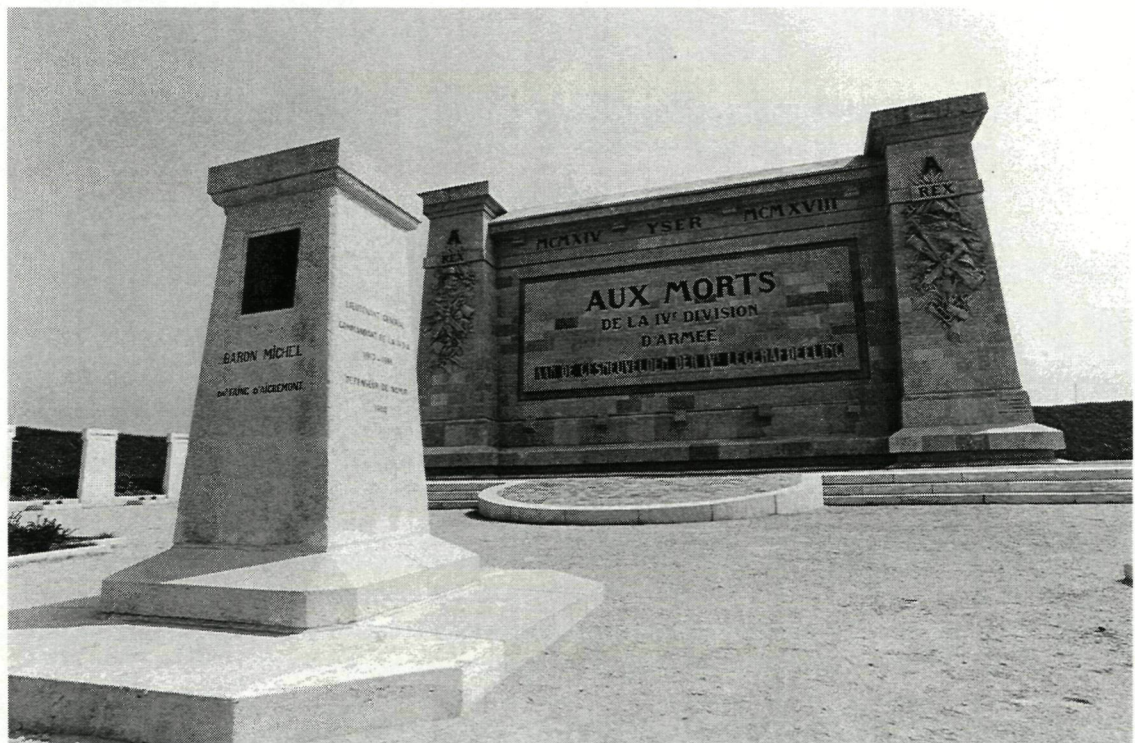
Koksijde-Wulpen

**Monument voor
de militaire slachtoffers van
de 4de Legerafdeling en
Baron A.E. Michel
du Faing d'Aigremont (W.O. I)**

Het monument voor de 4de Legerafdeling

De monumentale gedenksteen en gedenkzuil

Wulpen

Het monument is gelegen, Veurnekeiweg aan het kanaal Veurne-Nieuwpoort te Wulpen (Koksijde).

Reeds tijdens de oorlog werd door luitenant-generaal MICHEL du FAING D'AIGREMONT de idee opgevat te Wulpen een monument op te richten voor de 4de Legerafdeling. In 1916 maakten korporaal van de genie Georges Hendrickx en soldaat Louis Jacquemotte van het 8ste (later het 18de) linieregiment een ontwerp. Nog tijdens de oorlog werden de eerste stenen voor dit monument samengebracht. Zij werden gehaald uit de puinen van Nieuwpoort en aangevuld met marmeren broksteden uit de verwoeste Lakenhalle van Ieper, en overgebracht naar Wulpen. Het monument werd in 1919 opgetrokken door het toenmalige ministerie van Oorlog. De onthulling had plaats op 11 juli 1920 in aanwezigheid van koning Albert I die een rede hield in het Frans en het Nederlands.

De gedenkzuil voor baron Michel du Faing d'Aigremont werd later onthuld. Het portret werd tijdens de oorlog getekend door H. Ruysen.

In een speciaal daartoe aangelegd park, omgeven door een lage aarden omwalling bezet met bomen, staat een complex van gedenktekens bestaande uit:

- 1- op de achtergrond: een monumentale gedenksteen voor de 4de Legerafdeling;
- 2- in het midden van het park bevindt zich de zuil voor baron Michel du Faing d'Aigremont;
- 3- aan de zijkanten: talrijke gedenksteden voor de onderscheiden linieregimenten (dit zijn enkel gedenksteden en geen begraafplaatsen);
- 4- helemaal vooraan in het park ligt een rotsblok met daarop twee gedichten.

Monument
voor de
4de
Legerafdeling
(W.O.I)

Wulpen

Eerherstel voor het monument

Het monument en zijn omgeving was in het begin van de jaren negentig enigszins in verval geraakt door de tand des tijds. De beplantingen waren verouderd en verwilderd en de gedenktekens waren vuil, beschadigd en hun opschrift was veelal onleesbaar (het monument had blootgestaan aan destructie door weer en wind).

Voor een doelmatige conservatie en herwaardering naar de toekomst toe, opteerde de Regie der Gebouwen voor een grondige aanpak van de totale site.

De Regie der Gebouwen is volgens de wet een parastatale instelling belast met de huisvesting van de federale Staatsdiensten. In de praktijk houdt deze opdracht de zorg in voor het grootste deel van het architecturaal erfgoed dat aan de federale Staat toebehoort, of dat ze huurt. Dit erfgoed omvat een aantal monumentale gebouwen en sites uit diverse periodes. Velen daarvan moeten omwille van hun historische en bouwkundige waarde bewaard worden voor de toekomst. De site te Wulpen kreeg een grondige herstel- en opfrissingsbeurt. Vele vaderlandslievende en toeristische verenigingen in de streek kunnen met voldoening vaststellen dat het gedenkteken en zijn omgeving in ere zijn hersteld.

Concessie-overeenkomst

In de maand april 1998 werd er tussen de gemeente Koksijde en de Regie der Gebouwen een concessie-overeenkomst gesloten waarbij de gemeente voor een periode van 27 jaar instaat voor het onderhoud van het monument.

Monument
voor de
4de
Legerafdeling
(W.O.I)

De restauratie en omgevingswerken aan het monument

Vooreerst werden de overwoekerende beplantingen ingeperkt zodat de verschillende monumentelementen beter tot hun recht komen. Er werden zowel hoogstammige als laagstammige bomen verwijderd, plantsoenen vervangen en taluds verlaagd om de zichtbaarheid te vergroten.

De gedenkplaten en -zuilen werden gedemonteerd en in het atelier van de aannemer grondig gereinigd, kapotte stukken werden vervangen en lichtere beschadigingen behandeld met epoxymortels.

Op de gedenkzuil werden de bronzen plaketten met de beeltenis van Baron Michel en het Grootlint in de Leopoldorde gereproduceerd en opnieuw aangebracht.

De monumentale gedenksteen werd terplaatse onder handen genomen. Na reiniging werd een nieuwe bepleistering aan de achterzijde aangebracht, het voegwerk werd vervangen, het boven-deel werd afgedicht als afscherming voor waterinfiltratie, diverse beschadigde natuurstenen werden vernieuwd en er werd een steenverharding opgezet.

Duizende letters werden herkapt en herschilderd.

De omgevingswerken omvatten het vernieuwen van de rioleringen, het vervangen van de boordstenen, de aanleg van de paden in een aangenaam dolomiet en het vernieuwen van traptreden en het herleggen van bevoeringen.

In samenspraak van de beplantingsdienst van de gemeente werden de beplantingszones op een eigentijdse wijze ingevuld: met gewone es, met winterlinde, met taxus, lavendel, bottelroos en Gelderse roos.

Wulpen

Technische fiche van de werken

grondoppervlakte: 46 a 52 ca
totaal van 45 gedenktekens en ongeveer 25.400 letters
kostprijs van de restauratie: 9.591.096 BEF
aanvang der werken: 3 februari 1997
voltooiing der werken: 25 augustus 1997

Ontwerp, leiding en toezicht der werken
Regie der Gebouwen - directie West-Vlaanderen

Leidend ambtenaar: ing. P. BUYLAERT, district leper
Toezicht: E. HOMMEY, district leper

Aannemer: N.V. P. NIJS, Deinze

Monument
voor de
4de
Legerafdeling
(W.O.I)

Het geres taureerde monument voor de 4de Legerafdeling

De monumentale gedenksteen

BESCHRIJVING VAN HET MONUMENT

- 1 -

De monumentale gedenksteen

De monumentale gedenksteen van witte natuursteen staat op een zeer breed platform met enkele treden. Het middendeel heeft een zware geprofileerde kroonlijst op kraagsteen, opzij wordt hij gesteund door zware trapeziumvormige hoekstenen, eveneens met geprofileerde kroonlijst.

Op het middendeel staat bovenaan "MCMXIV Yser MCMXVIII", daaronder in reusachtige letters: "Aux morts de la IVe division d'armée", "Aan de gesneuvelden der IVe Legerafdeeling". Het opschrift bij de inhuldiging was ééntalig Frans, maar dankzij de inspanningen van pastoor Leroy werd later, een Nederlandstalige opschrift aangebracht.

Op de beide hoekstenen staat bovenaan de letter "A" en "Rex", daaronder in vlakrelief uitgewerkt, een vrij barokke compositie met oorlogstrofeeën; en op de rechterkant staat: "Ce monument a été élevé à l'initiative du lieutenant général baron Michel commandant de la IV D. A.", op de linkerkant staat: "Dit monument wordt opgericht op eerste voorstel van luitenant generaal baron Michel bevelhebber de IV L.A.".

Links en rechts staat ook het signatuur van deontwerpers en uitvoerders: Louis Jacquemotte, Sculpteur à Huy, Soldat au 18e Rég de Ligne; en Georges Hendrickx, Architecte à Bruxelles, Caporal au 4e Régiment du génie.

Wulpen

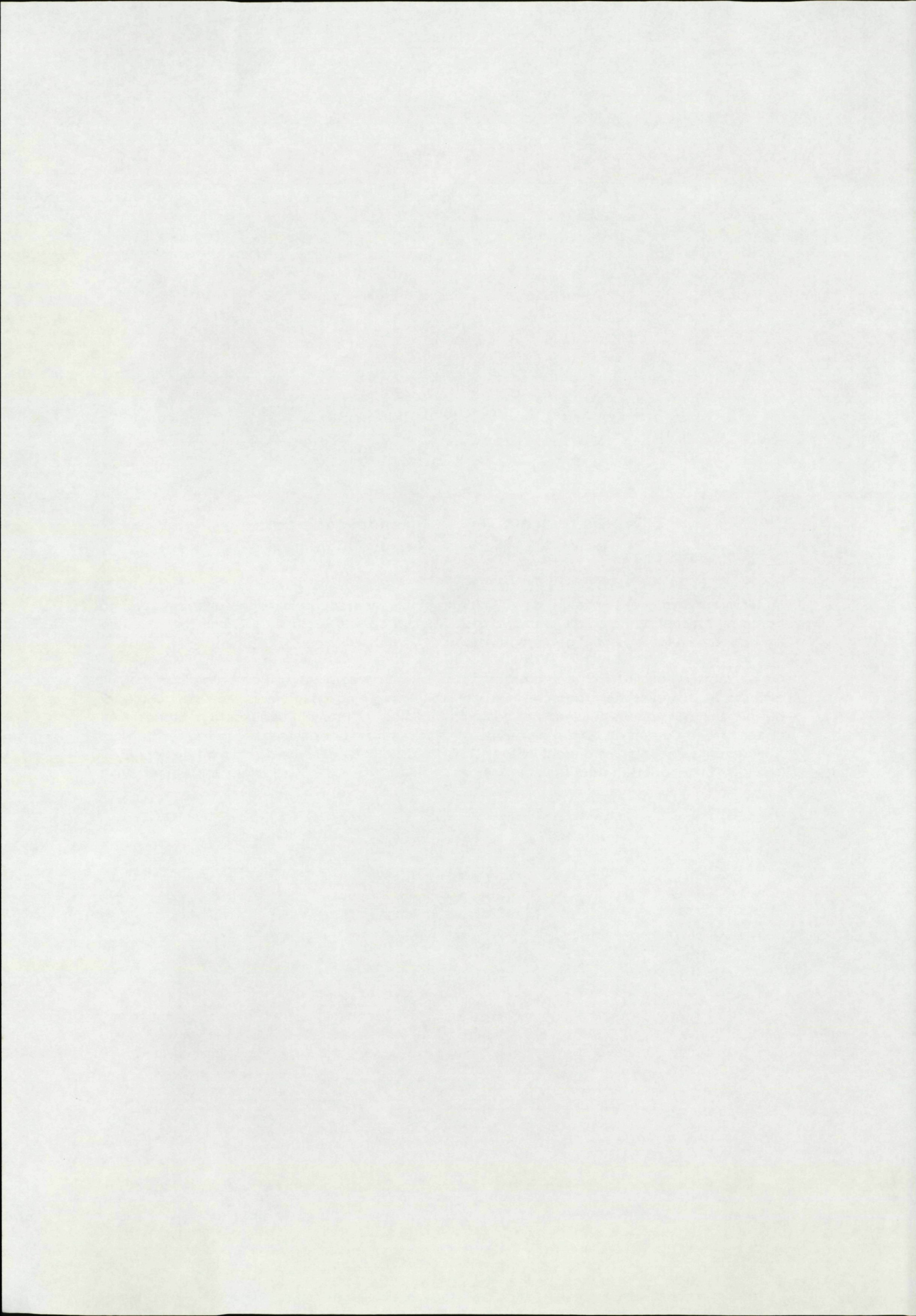
- 2 -

De gedenkzuil voor luitenant-generaal baron A.E. Michel du Faing d'Aigremont

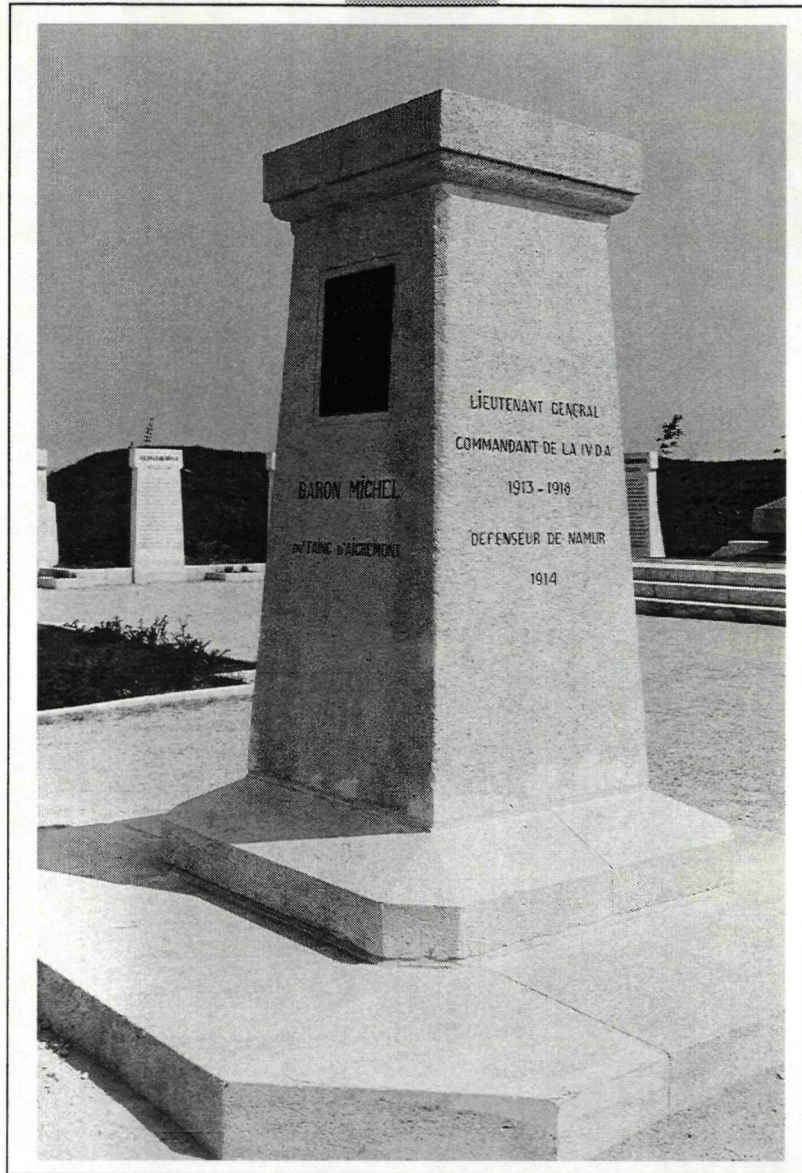
In het midden van het park staat de zuil uit witte natuursteen opgericht voor luitenant-generaal baron A.E. Michel du Faing d'Aigremont. De zuil staat op een veelhoekige basis, hij is vierhoekig naar boven toe en is met een breder dekstuk bekroond.

Op de voorzijde bevindt zich een bronzen plaat met de portretbuste van de baron in profiel, uitgevoerd in vlakreliëf met daaronder "Baron Michel du Faing d'Aigremont"; op de achterzijde bevindt zich het wapenschild van het geslacht du Faing d'Aigremont uitgevoerd in brons, daaronder "Grand Cordon de l'Ordre de Léopold", "Grootlint der Leopoldsorde"; op de rechterzijde: "Lieutenant Général commandant de la IV D.A.", "1913-1918", "Défenseur de Namur 1914"; op de linkerzijde: "Luitenant Generaal Bevelhebber de IV L.A.", "1913-1918", "Verdediger van Namen 1914".

Monument
voor de
4de
Legerafdeling
(W.O.I)

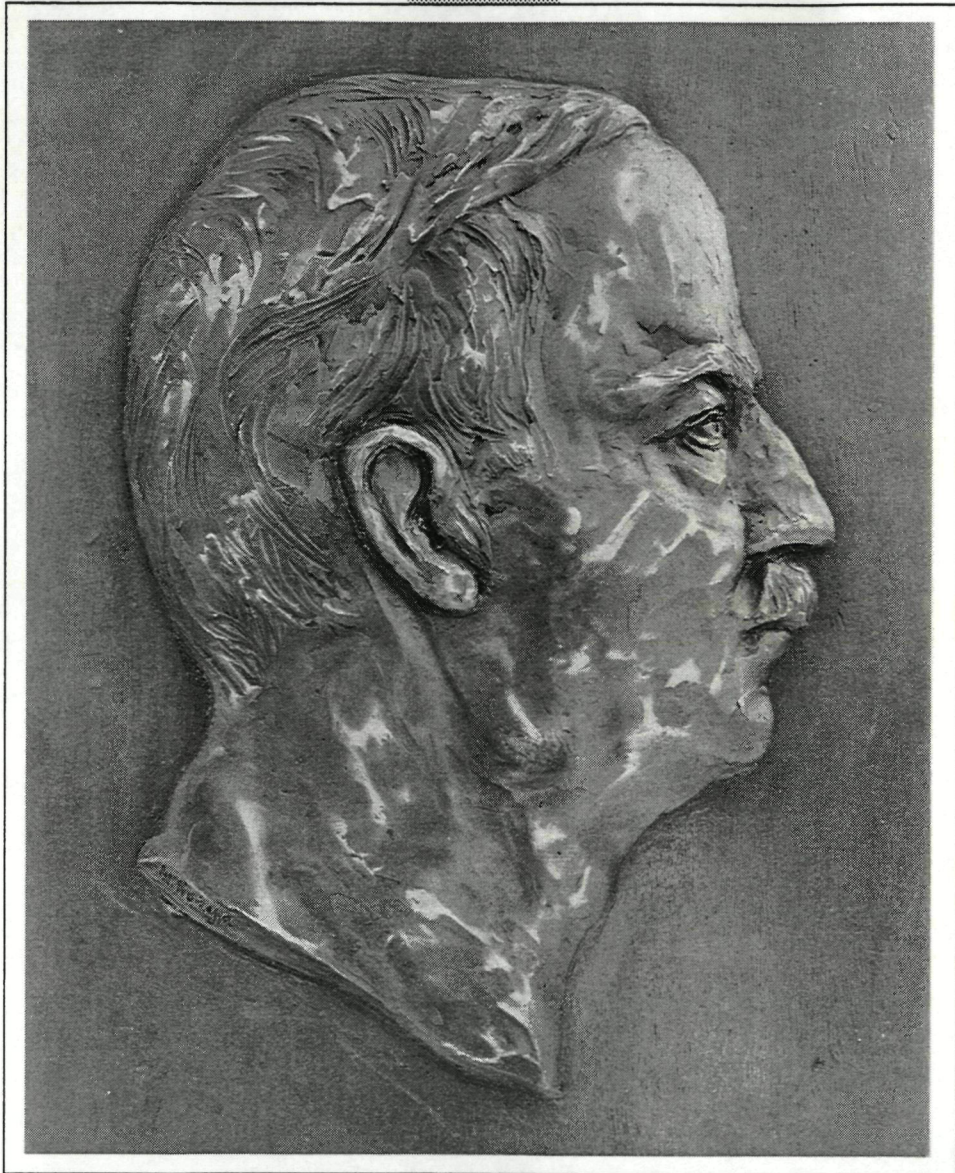
Wulpen

De gedenkzuil voor Baron Michel du Faing d'Aigremont

Monument
voor de
4de
Legerafdeling
(W.O.I)

Wulpen

Luitenant-generaal Baron Michel du Faing d'Aigremont

Monument
voor de
4de
Legerafdeling
(W.O.I)

Wulpen

Luitenant-generaal Baron Augustin Edouard
MICHEL du FAING d'AIGREMONT

Baron Michel werd op 14 mei 1855 geboren te Charleroi. Hij werd in 1871 toegelaten tot de Militaire School en ging in 1879 over naar de Oorlogsschool.

Vanaf 16 december 1913 wordt hij belast met het commando over de 4de Legerafdeling en bevelhebber van de Versterking te Namen. Hij blijft tijdens de ganse Eerste Wereldoorlog bevelhebber van de 4de Legerafdeling.

Op 26 juni 1914 wordt de baron gepromoveerd tot Luitenant-generaal en in augustus van datzelfde jaar verzekert hij met zijn troepen de verdediging van Namen. Hij moest zich echter na felle tegenstand en moedig verweer terugtrekken en via Frankrijk bereikte Baron Michel en zijn legerafdeling in september de stad Antwerpen.

Gedurende twee weken verdedigde de 4de Legerafdeling mee de Schelde, maar na het Beleg van Antwerpen werd ze ingezet om de Belgische troepen te beschermen en hen veilig en wel tot achter de IJzer te brengen.

De 4de Legerafdeling speelde een belangrijke rol bij de verdediging van het IJzerfront, van Nieuwpoort tot het noorden van Ieper. Tijdens de IJzerslag (oktober 1914) verdedigde deze afdeling de beruchte "bocht van Tervaete" en in april 1918 werd de Duitse aanval bij Merkem door de 4de Legerafdeling met succes afgeslagen. Luitenant-generaal Michel was gestationeerd te Wulpen en voerde vanuit deze gemeente het bevel over zijn troepen.

In september 1915 werd Luitenant-generaal Michel tijdens een hevig bombardement gewond aan de linker schouder en arm.

Hij kreeg militaire onderscheidingen voor "zijn grote militaire kwaliteiten als leider van de 4de Legerafdeling aan het front".

Voor de buitengewone diensten gedurende de oorlog bewezen aan het Vaderland, kreeg hij van de koning en bij K.B. van 14 augustus 1919 het Grootlint in de Leopoldsorde.

Monument
voor de
4de
Legerafdeling
(W.O.I)

De 45 gedenkstenen

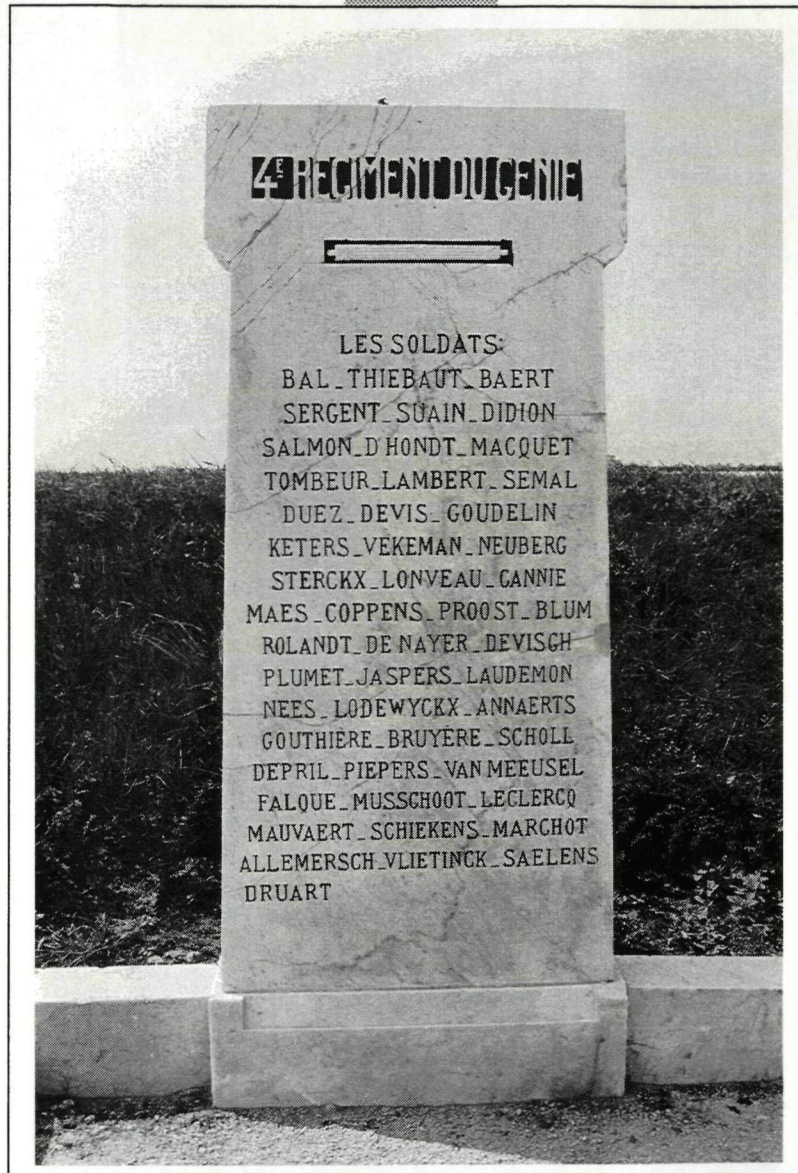
De zesendertig rechtopstaande en negen liggende gedenkstenen van wit marmer staan in cirkelvorm opgesteld rond het centrale gedenkteken. Zij staan op een rechthoekige basis, de rechtopstaande steen versmalt lichtjes naar boven toe en heeft een wat bredere rechthoekige bekroning. De liggende stenen zijn eenvoudig rechthoekig van vorm.

Op deze stenen staan de namen van de volgende regimenten vermeld:

- Compagnie Cycliste, Troupes d'Administration;
- 8e Régiment de Ligne (6x);
- 10e Régiment de Ligne (6x);
- 10e Régiment de Ligne, 8e Régiment de Ligne;
- 13e Régiment de Ligne (6x);
- 13e Régiment de Ligne, Compagnie Cycliste, Corps des Transports;
- 18e Régiment de Ligne (6x);
- 19e Régiment de Ligne (4x);
- 20e Régiment de Ligne (5x);
- 19e Régiment de Ligne, Commandement de l' Artillerie;
- 20e Régiment de Ligne, 4e Régiment du Génie, Corps des Transports;
- 4e Rég^t d'Artillerie, 10e Rég^t d'Artillerie, 16e Rég^t d'Artillerie;
- 4e Régiment du Génie (3x);
- 4e Rég^t d'Artillerie;
- 10e Rég^t d'Artillerie, 16e Rég^t d'Artillerie;
- 1e Rég^t de Lanciers.

De namen van de militairen zijn onderverdeeld naar rang. Alle letters zijn uitgehouwen en groen beschilderd.

Wulpen

Eén van de talrijke gedenkstenen

Monument
voor de
4de
Legerafdeling
(W.O.I.)

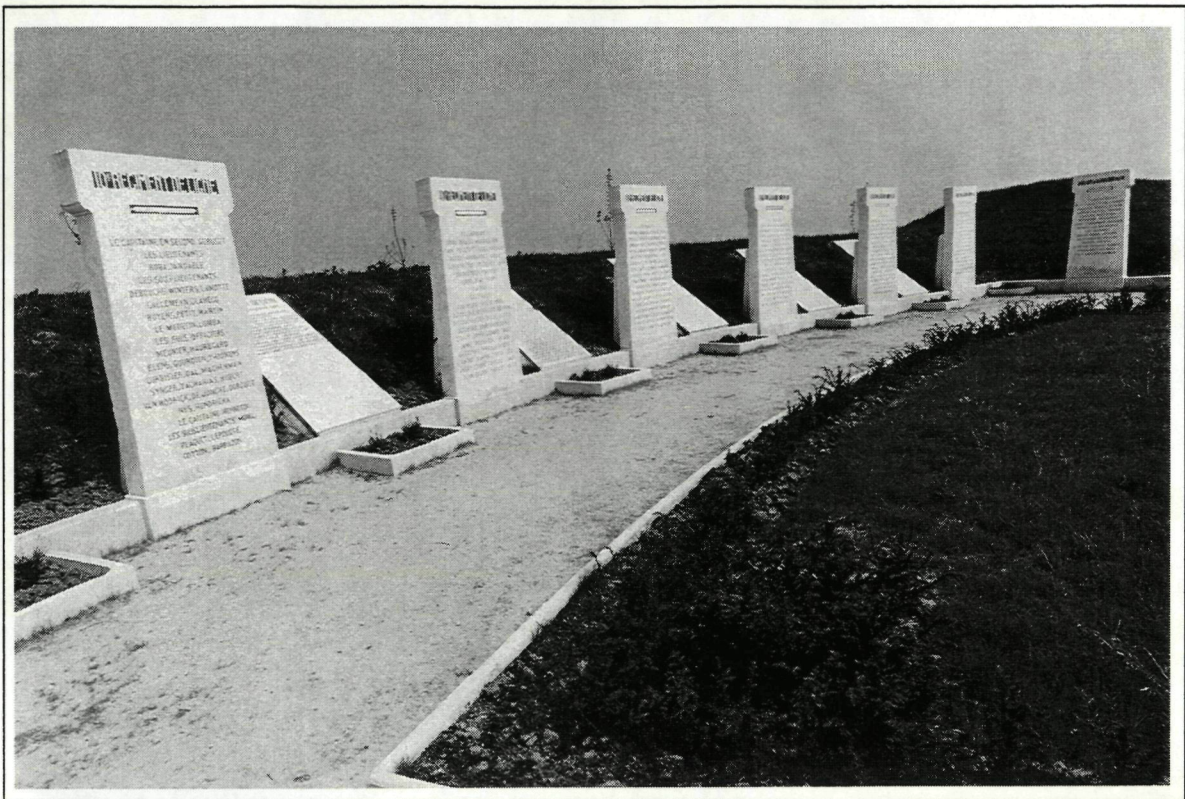
Twee gedichten

Vooraan links ligt het rotsblok van wit marmer waarin twee gedichten ingehouwen zijn:

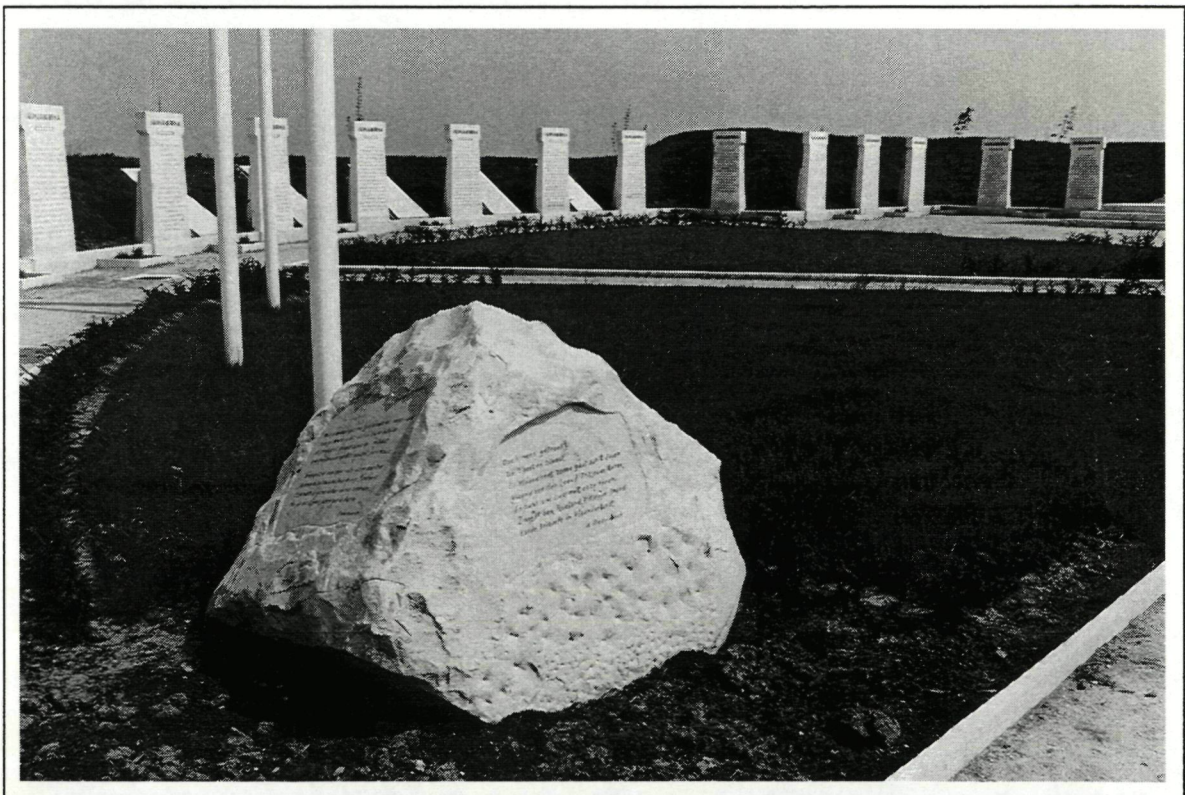
"Doch wees getroost :
Zie 't oosten bloost
En Vlaand'rens zonne gaat aan 't dagen
Vlaandren de Leeu ! 'Trit, oude toren,
En paar uw lied met onze Koren
Zing: ik ben Roeland, 'k Kleppe brand
Luide triomfe in Vlaanderland."
(A. Rodenbach)

"Mais je ne veux pas, moi, que l'on voile vos noms clairs
Vous qui dormez là-bas dans un sol de bataille
Où s'enfoncent encore les blocs de mitraille
Quand de nouveaux combats opposent leurs éclairs

Je recueille en mon cœur votre gloire meurtrie
Je renverse sur vous les feux de mes flambeaux
Et je monte la garde autour de vos tombeaux
Moi qui suis l'avenir, parce que la Patrie.
(E. Verhaeren)

Opstelling van de onderscheiden gedenkstenen

Rotsblok met gedichten

Bronnen:

B. Bijmens,

- Wulpen tijdens de Eerste Wereldoorlog,
uit: *Bachten de Kupe* (1984) 1 p. 1-8;
- Wulpen, Het monument van de IVde legerafdeling (1914-1918),
uit: *Bachten de Kupe* 27 (1985) p. 47-49)

Belgische Krijgsmacht

- "Le Courier de l'Armée" (nr. 680 van 14.12.1919 p. 9-11)